

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia *21 listopada* 2012 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia przysługującego lekarzowi sądowemu i trybu finansowania tego wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów dojazdu, a także wzoru zestawienia wystawionych zaświadczeń

Na podstawie art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 51, poz.293 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2008 r. w sprawie wynagrodzenia przysługującego lekarzowi sądowemu i trybu finansowania tego wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów dojazdu, a także wzoru zestawienia wystawionych zaświadczeń (Dz. U. Nr 14, poz. 85) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Za wystawienie zaświadczenia, o którym mowa w art. 2 ust. 2 ustawy, lekarzowi sądowemu przysługuje wynagrodzenie w wysokości 100 zł.”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 grudnia 2012 r.

W porozumieniu

Minister Obrony Narodowej

Tomasz Siemoniak

Minister Zdrowia

Bartosz Arłukowicz

Minister Sprawiedliwości

W zastępstwie
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Stanisław Chmielewski
Stanisław Chmielewski
SEKRETARZ STANU

UZASADNIENIE

Projektowaną zmianą rozporządzenia w sprawie wynagrodzenia przysługującego lekarzowi sądowemu i trybu finansowania tego wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów dojazdu, a także wzoru zestawienia wystawionych zaświadczeń podwyższa się wynagrodzenie lekarzy do kwoty 100 zł za wydanie zaświadczenia.

Instytucja lekarza sądowego ustanowiona ustawą z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849, z późn. zm.) miała zapewnić wiarygodność wystawianych zaświadczeń i ułatwić dostęp do lekarza. Ustawa dała podstawę do rozszerzenia kręgu podmiotów zobowiązanych do usprawiedliwienia niestawiennictwa uczestników postępowania cywilnego, a także obrońców, pełnomocników i wszystkich innych uczestników postępowania sądowego.

Zakładano, że przepisy ustawy umożliwią powstanie zespołu lekarzy o różnych specjalnościach, rzetelnie oceniających stan ubiegających się o zaświadczenie lekarskie, co ograniczyłoby liczbę odraczanych spraw w sądach z powodu nieobecności uczestników i usprawniłoby postępowanie sądowe.

Poza tym, w związku ze zmianą systemu finansowania służby zdrowia zdarzały się przypadki odmawiania przez lekarzy wydawania zaświadczeń podsądnym, za które nie otrzymywali żadnego wynagrodzenia, co także dezorganizowało sprawność postępowania.

Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2008 r. w sprawie wynagrodzenia przysługującego lekarzowi sądowemu i trybu finansowania tego wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów dojazdu, a także wzoru zestawienia wystawionych zaświadczeń (Dz. U. Nr 14, poz. 85) ustalono odpłatność za wydawane przez lekarzy sądowych zaświadczenia w wysokości 80 zł.

Z chwilą wejścia w życie tego aktu prawnego prezesi sądów okręgowych zgłosili potrzebę zatrudnienia 7975 lekarzy sądowych, co okazało się jednak liczbą zawyżoną, gdyż sądy nie prowadziły szczegółowych analiz spraw odroczonej na skutek niestawienia się do sądu z powodu choroby.

Od 1 lutego 2008 r. umowy zostały podpisane ze 197 lekarzami, a na koniec 2008 r. ich liczba wzrosła zaledwie do 564, na koniec 2009 r. wyniosła 529, na koniec 2010 r. – 521, na koniec 2011 r. – 487 w skali kraju.

Oszacowanie niezbędnej liczby lekarzy sądowych, która zapewniłaby niezakłócone warunki funkcjonowania sądów jest trudne, gdyż rzutuje na to nie tylko ich liczba, ale i rozmieszczenie w poszczególnych okręgach, których obszary właściwości miejscowej są różne.

Według danych nadesłanych przez sądy na dzień 30 czerwca 2012 r. było zatrudnionych 648 lekarzy sądowych w skali kraju.

Od dnia 1 stycznia do 30 czerwca 2012 r. rozwiązano, głównie na wniosek lekarzy, 23 umowy, a zawarto tylko 8 nowych umów.

Przyczyną takiego stanu jest brak zainteresowania ze strony lekarzy wykonywaniem funkcji lekarza sądowego. Podejmowane przez prezesów sądów okręgowych działania nie dają oczekiwanych skutków.

W I półroczu 2012 r. sądy odroczyły lub odwołały 564 rozprawy lub posiedzenia z powodu nieusprawiedliwionej choroby, w związku z brakiem dostępu do lekarza sądowego. W tym samym okresie wystawiono 4837 zaświadczeń, które stanowiły podstawę do usprawiedliwienia niestawiennictwa w sądzie.

Porównawczo w latach 2008 – 2011 dane te kształtowały się następująco:

liczba odroczonej lub odwołanej rozpraw w roku:

2008 – 2187

2009 – 1305

2010 – 1375

2011 – 1092

liczba wystawionych zaświadczeń w roku:

2008 – 10579

2009 – 9753

2010 – 10086

2011 – 10049.

Powyższe zestawienie wskazuje, że są to dane ruchome uzależnione od nieprzewidywalnych czynników, jakimi są choroby.

Już z chwilą wejścia w życie omawianego rozporządzenia wysokość wynagrodzenia za wystawiane zaświadczenia była kwestionowana, gdyż zdaniem lekarzy nie rekompensowała nakładu ich pracy i wiążącej się z tym odpowiedzialności.

Poprawę sytuacji w tym zakresie może przynieść podwyższenie wynagrodzenia przysługującego lekarzom sądowym do wysokości 100 zł za wystawienie zaświadczenia, o co środowisko lekarskie zabiegało już w czasie prac legislacyjnych nad ustawą o lekarzu

sądowym. Środki finansowe na ten cel w wysokości 415 tys. zł zostały uwzględnione w budżecie państwa na rok 2012 w części 15 „Sądy powszechne”.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z wymogami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z 2009 r. Nr 42, poz. 337 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 161, poz. 966) projekt rozporządzenia został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania, w trybie i na zasadach ustawy, pracami nad projektem rozporządzenia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Rozporządzenie będzie oddziaływać przede wszystkim na lekarzy, w tym lekarzy sądowych, oraz prezesów sądów okręgowych i prezesów wojskowych sądów okręgowych.

2. Konsultacje społeczne.

Projekt został przekazany do zaopiniowania Krajowej Radzie Sądownictwa, a także prezesom sądów okręgowych i prezesom wojskowych sądów okręgowych oraz Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych, Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu „Solidarność”, Forum Związków Zawodowych, Naczelnej Radzie Lekarskiej, Ogólnopolskiemu Związkowi Zawodowemu Lekarzy, Federacji Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”, Stowarzyszeniu Lekarzy Praktyków, Polskiej Federacji Pracodawców Ochrony Zdrowia, Krajowemu Sekretariatowi Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność”, Federacji Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej i Federacji Związku Pracodawców Zakładów Opieki Zdrowotnej.

Uwagi do projektu zgłosiły następujące podmioty:

- *Krajowa Rada Sądownictwa* – w dniu 7 września 2012 r. wyraziła pozytywną opinię o projekcie, z zastrzeżeniem, że proponowana wysokość wynagrodzenia dla lekarzy sądowych jest nadal zbyt niska,

- *Naczelna Rada Lekarska* – wyraziła pogląd, iż proponowana kwota jest zbyt niska i proponuje, aby wysokość wynagrodzenia lekarza sądowego za wystawienie zaświadczenia odnieść do wskaźnika procentowego w stosunku np. do najniższego wynagrodzenia,

- *Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”* – wnosi o odstąpienie od podawania konkretnych wartości wynagrodzenia za wydanie zaświadczenia i proponuje wysokość tego wynagrodzenia ustalić jako procent wybranej wartości typu średnie wynagrodzenie; według Federacji kwota wynagrodzenia powinna być określona w wysokości odpowiedniego wskaźnika odpowiadającego w 2012 r. kwocie nie niższej niż 300 zł,

- *Federacja Związków Zawodowych Pracowników Ochrony Zdrowia i Pomocy Społecznej oraz Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych* - w tożsamych uwagach poddano w wątpliwość, czy podwyższenie wynagrodzenia lekarzy sądowych do 100 zł za wystawione zaświadczenie spełni cel projektowanej zmiany rozporządzenia, jakim jest zachęta do większego zainteresowania lekarzy wykonywaniem funkcji lekarza sądowego oraz postulowano zwiększenie proponowanej kwoty wynagrodzenia,

- *11 Sądów Okręgowych (Częstochowa, Jelenia Góra, Łódź, Opole, Radom, Rzeszów, Szczecin, Tarnobrzeg, Warszawa, Wrocław i Zamość) oraz Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu*; uwagi Sądów w zasadzie były podobne i można je opisać następująco:

- podwyższenie wynagrodzenia do 100 zł jest podwyżką zbyt niską i nie spowoduje zwiększenia zainteresowania instytucją lekarza sądowego, biorąc zwłaszcza pod uwagę aktualne, relatywnie wysokie zarobki lekarzy z tytułu realizowanych przez nich publicznych i prywatnych świadczeń leczniczych,
- uzyskanie zainteresowania lekarzy wykonywaniem czynności lekarza sądowego wymaga zwiększenia kwoty wynagrodzenia do poziomu co najmniej 150 zł, tj. porównywalnego z ceną wizyty u lekarza specjalisty, która obecnie oscyluje w granicach 150 – 250 zł,
- proponowano nałożenie ustawowego obowiązku wyznaczania lekarza sądowego z danej specjalności lekarskiej, by to nie zależało od woli i chęci lekarza, bowiem instytucja lekarza sądowego służy wymiarowi sprawiedliwości w zakresie jego prawidłowego funkcjonowania,
- w kwestii wynagrodzeń lekarzy sądowych powinno wypowiedzieć się środowisko lekarskie przez okręgowe rady lekarskie, które rekomendują kandydatów na lekarzy sądowych,
- dwa spośród Sądów Okręgowych zwróciły uwagę, iż nie posiadają rezerw finansowych, które mogłyby być przeznaczone na pokrycie zwiększonego wynagrodzenia dla lekarzy sądowych,
- jeden z Sądów Okręgowych wskazał na konieczność doprecyzowania sposobu wynagradzania lekarza sądowego w przypadku wydawania oddzielnych zaświadczeń profesjonalnym pełnomocnikom usprawiedliwiających nieobecność w szeregu sprawach,
- trzy spośród Sądów Okręgowych uznały, iż podwyższenie wynagrodzenia dla lekarzy sądowych nie jest uzasadnione; zakres czynności lekarza sądowego ogranicza się do zapoznania z dokumentacją medyczną, a proponowane wynagrodzenie w wysokości

100 zł zbliża się do ceny za wizytę lekarską w prywatnym gabinecie; dla lekarza sądowego jest to dodatkowe źródło dochodu.

Pozostałe organizacje i związki zawodowe nie przedstawiły swoich stanowisk.

Pozostałe Sądy Okręgowe, w tym Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie nie wniosły uwag do przedmiotowego projektu.

W ocenie projektodawcy, jakkolwiek można zgodzić się z opiniami, iż podwyższenie wynagrodzenia dla lekarzy sądowych o 20 zł może nie być wystarczającą zachętą dla lekarzy, to jednak należy mieć na względzie, iż wysokość podwyżki jest uwarunkowana posiadanymi środkami finansowymi przeznaczonymi na ten cel. Proponowana obecnie podwyżka ma na celu stworzenie choćby niewielkich warunków dla możliwie szybkiego pozyskania dodatkowych lekarzy sądowych, z uwagi na niewielką i malejącą z każdym rokiem ich liczbą. W I półroczu 2012 r. (według danych uzyskanych z sądów) liczba ta zmniejszyła się o 17 lekarzy i na dzień 30 czerwca 2012 r. stanowiła 464 lekarzy w skali kraju.

Radykalna zmiana w zakresie możliwości pozyskania większej liczby lekarzy sądowych w istocie wymagałaby nowelizacji ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o lekarzu sądowym (Dz. U. Nr 123, poz. 849, z późn. zm.) przez wprowadzenie nowych rozwiązań, np. przez nałożenie ustawowego obowiązku wyznaczania lekarza sądowego z danej specjalności lekarskiej, by to nie zależało od woli i chęci lekarza, o co postuluje jeden z Sądów Okręgowych.

Nie mogą być uwzględnione propozycje odstąpienia od podawania konkretnych wartości wynagrodzenia za wydanie zaświadczenia i odniesienia tej wysokości do wskaźnika procentowego w stosunku np. do najniższego czy średniego wynagrodzenia. Obecnie, w pracach Rządu, występuje tendencja odchodzenia od rozwiązań odwołujących się do minimalnego wynagrodzenia za pracę. Relacjonowanie do minimalnego wynagrodzenia wysokości wynagrodzenia lekarza sądowego powodowałaby obligatoryjne skutki finansowe dla budżetu państwa związane ze wzrostem tego wynagrodzenia.

Niezasadne są uwagi dwóch Sądów Okręgowych co do braku środków finansowych przeznaczonych na wynagrodzenia lekarzy sądowych, gdyż zostały one uwzględnione w budżecie państwa na rok 2012.

Propozycja określenia sposobu wynagradzania lekarza sądowego w przypadku wydawania oddzielnych zaświadczeń profesjonalnym pełnomocnikom usprawiedliwiających nieobecność z tej samej przyczyny w szeregu sprawach należy do materii ustawowej i może

być wzięta pod uwagę przy nowelizacji ustawy o lekarzu sądowym; nie została przekazana do uregulowania w obecnie nowelizowanym rozporządzeniu.

3. Wyniki analizy wpływu aktu normatywnego na:

a) sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego:

wejście w życie rozporządzenia nie wpłynie na budżety jednostek samorządów terytorialnych, natomiast spowoduje nieznaczne skutki finansowe dla budżetu państwa;

w latach 2009-2011 wydatki z tytułu wynagrodzeń lekarzy sądowych rosły w tempie ok. 20% rocznie, zaś związanych z wystawianiem zaświadczeń kosztów dojazdu lekarzy sądowych – ok. 25% rocznie; zdecydowana większość (ok. 97%) wynagrodzeń lekarzy sądowych została wypłacona z tytułu zaświadczeń wystawionych na zlecenie sądu, a jedynie marginalna część – z tytułu zaświadczeń wystawionych na zlecenie innych uprawnionych organów prowadzących postępowanie;

wydatki z tytułu wynagrodzeń lekarzy sądowych za wystawione zaświadczenia i zwrotu kosztów dojazdu poniesione w latach 2009-2011 oraz przewidywane po podniesieniu opłaty za wystawienie zaświadczenia kształtują się następująco:

	2009	2010	2011		po podniesieniu opłaty*
	wydatki		wydatki	zobowiązania	
wynagrodzenie lekarza sądowego za wystawienie zaświadczenia	1 396 347,93	1 658 957,84	1 928 953,63	106 959,19	ok. 3 054 000
zwrot kosztów dojazdu lekarza sądowego	11 380,59	14 325,55	17 749,62	883,37	ok. 23 000

* w wysokości unormowanej dla pełnego roku

wynagrodzenia lekarzy sądowych stanowią tylko ok. 1% wynagrodzeń bezosobowych sądów apelacyjnych, zaś wydatki z tytułu zwrotu kosztów dojazdu – zaledwie ok. 0,01% wydatków różnych na rzecz osób fizycznych;

b) rynek pracy:

projektowane rozporządzenie będzie miało nieznaczny wpływ na rynek pracy;

dla lekarzy wykonujących funkcję lekarza sądowego wynagrodzenie z tytułu zaświadczeń wystawionych na zlecenie sądu lub innych uprawnionych organów prowadzących postępowanie ma charakter dodatkowy o niewielkim znaczeniu. Przeciętne wynagrodzenie lekarza sądowego z tego tytułu wyniosło w roku 2009 2 639,60 zł brutto oraz w 2010 3 184,18 zł brutto. Ponadto, odsetek lekarzy wykonujących funkcję lekarza sądowego nie przekracza 0,7%;

podstawowe dane przedstawiające znaczenie wynagrodzeń lekarzy sądowych z tytułu wystawianych zaświadczeń dla lekarzy pracujących bezpośrednio z pacjentem w latach 2009-2010

	2009	2010
liczba lekarzy sądowych	529	521
wynagrodzenie lekarzy sądowych za wystawione zaświadczenia	1 396 347,93	1 658 957,84
przeciętne wynagrodzenie lekarza sądowego z tytułu wystawionych zaświadczeń	2 639,60	3 184,18
liczba lekarzy pracujący bezpośrednio z pacjentem	79 015	79 333
odsetek lekarzy sądowych w ogólnej liczbie lekarzy	0,67%	0,66%

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości oraz *Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011*, Główny Urząd Statystyczny

c) konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw:

projektowane rozporządzenie nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw;

d) sytuację i rozwój regionalny:

projektowane rozporządzenie nie wpłynie na sytuację i rozwój regionalny.

4. Wskazanie źródeł finansowania (jeżeli projekt pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego)

Dodatkowe wydatki w wysokości 415 tys. zł, związane z podwyższeniem wynagrodzeń lekarzy sądowych za wystawienie zaświadczenia o 20 zł – oszacowane dla całego roku 2012 przy założeniu obecnej liczby lekarzy wystawiających zaświadczenia – znajdują zabezpieczenie w części 15 budżetu państwa „Sądy powszechne” na rok 2012; ich faktyczna wysokość będzie proporcjonalnie mniejsza w stosunku do kwoty oszacowanej w skali roku, tzn. ok. 104 tys. zł za kwartał; biorąc pod uwagę, iż projektowana regulacja nie będzie dotyczyła całego kwartału w roku 2012, to nawet w przypadku zwiększenia się liczby lekarzy

sądowych w związku z podwyższeniem wysokości wynagrodzenia kwota ta nie powinna ulec zwiększeniu.

Szacuje się, iż podwyższenie wynagrodzeń lekarzy sądowych o 20 zł od 1 grudnia 2012 r. spowoduje dodatkowe wydatki za ten miesiąc na poziomie ok. 50 tys. zł.

Skutki finansowe w kwocie ok. 3 054 000 zł – oszacowane dla całego roku 2013 - zostały uwzględnione w projekcie ustawy budżetowej na rok 2013.

Dodatkowe wydatki budżetowe na rok 2013 na podwyższenie wynagrodzeń lekarzy sądowych o 20 zł szacuje się na około 800 tys. zł.

Koszty wynagrodzeń lekarzy sądowych są pokrywane przez poszczególne sądy w ramach wydatków na wynagrodzenia bezosobowe w § 4170 związane z postępowaniami sądowymi

Dodatkowe skutki finansowe w latach następnych są prawdopodobne, gdyż w założeniu podwyższenie wynagrodzenia ma na celu wzrost liczby lekarzy sądowych, co powinno ułatwić podsądnym dostęp do tych lekarzy i w konsekwencji zwiększenie liczby wydawanych zaświadczeń. Nie jest jednak możliwe oszacowanie liczby lekarzy, którzy zgłoszą w przyszłości chęć wykonywania funkcji lekarza sądowego.